Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

22 päivänä tammikuuta 2013*

Direktiivi 2010/13/EU — Audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoaminen — 15 artiklan 6 kohta — Pätevyys — Yleisöä suuresti kiinnostava tapahtuma, joka lähetetään televisiolähetyksenä yksinoikeudella — Televisiolähetystoiminnan harjoittajien oikeus saada aineistoa tällaisista tapahtumista lyhyitä uutisraportteja varten — Yksinoikeuden haltijalle mahdollisesti maksettavan korvauksen rajoittaminen käyttöön antamisesta aiheutuviin lisäkustannuksiin — Euroopan unionin perusoikeuskirja — 16 ja 17 artikla — Oikeasuhteisuus

Asiassa C-283/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundeskommunikationssenat (Itävalta) on esittänyt 31.5.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.6.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Sky Österreich GmbH

vastaan

Österreichischer Rundfunk,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, M. Ilešič, T. von Danwitz (esittelevä tuomari) ja J. Malenovský sekä tuomarit A. Borg Barthet, U. Lõhmus, J.-C. Bonichot, C. Toader, J.-J. Kasel, M. Safjan ja D. Šváby,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.4.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Sky Österreich GmbH, edustajanaan Rechtsanwalt G. Engin-Deniz,

— Österreichischer Rundfunk, edustajanaan Rechtsanwalt S. Korn,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Möller,

— Puolan hallitus, asiamiehenään M. Szpunar,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Euroopan parlamentti, asiamiehinään R. Kaškina ja U. Rösslein,

— Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään R. Liudvinaviciute-Cordeiro ja J. Herrmann,

— Euroopan komissio, asiamiehinään G. Braun, S. La Pergola ja C. Vrignon,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.6.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 10.3.2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/13/EU (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi) (EUVL L 95, s. 1 ja oikaisu EUVL L 263, s. 15) 15 artiklan 6 kohdan pätevyyttä.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Sky Österreich GmbH (jäljempänä Sky) ja Österreichischer Rundfunk (jäljempänä ORF) ja joka koskee taloudellisia edellytyksiä, joilla ORF:lla on oikeus saada käyttöönsä satelliittisignaali lyhyitä uutisraportteja varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2007/65/EY

3 Televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 3.10.1989 annettua neuvoston direktiiviä 89/552/ETY (EYVL L 298, s. 23) on muutettu 11.12.2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2007/65/EY (EUVL L 332, s. 27). Viimeksi mainitun direktiivin 1 artiklan 9 alakohdalla direktiiviin 89/552 sisällytettiin 3 k artikla, jossa säädetään televisiolähetystoiminnan harjoittajien oikeudesta käyttää lyhyitä uutisraportteja varten lyhyitä otteita yleisöä suuresti kiinnostavan tapahtuman, jonka lähettämiseen on hankittu yksinoikeus, lähettämisestä vastaavan lähetystoiminnan harjoittajan signaalista.

4 Kyseisen 3 k artiklan 6 kohdassa säädetään, ettei mahdollinen taloudellinen korvaus saa ylittää käyttöön antamisesta suoraan aiheutuneita lisäkustannuksia.

5 Direktiivin 2007/65 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava kyseisen direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 19.12.2009.

6 Asetus 2007/65 tuli 4 artiklansa perusteella voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä, eli 19.12.2007.

Direktiivi 2010/13

7 Direktiivi 89/552, sellaisena kuin se oli muutettuna direktiivillä 2007/65, on kumottu direktiivin 2010/13 34 artiklan ensimmäisellä alakohdalla; viimeksi mainitun direktiivin johdanto-osan 48 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Lähetystoiminnan harjoittajilla on mahdollisuudet hankkia yksinoikeuksia yleisöä suuresti kiinnostaviin lähetyksiin. On kuitenkin olennaisen tärkeää edistää moniarvoisuutta monimuotoisen uutistuotannon ja ohjelmatoiminnan avulla kaikkialla [Euroopan] unionissa ja noudattaa Euroopan unionin perusoikeuskirjan [(jäljempänä perusoikeuskirja)] 11 artiklassa tunnustettuja periaatteita.”

8 Direktiivin 2010/13 johdanto-osan 55 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jotta voidaan turvata tiedonsaantia koskevan perusvapauden toteutuminen ja varmistaa katselijoiden etujen kattava ja asianmukainen suoja unionissa, lähetystoiminnan harjoittajien, joilla on yksinoikeudet yleisöä suuresti kiinnostaviin tapahtumia koskeviin lähetyksiin, olisi myönnettävä muille lähetystoiminnan harjoittajille tasapuolisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin oikeus käyttää – yksinoikeudet asianmukaisesti huomioon ottaen – lyhyitä otteita näistä tapahtumista yleisissä uutisohjelmissa. Näistä ehdoista olisi tiedotettava hyvissä ajoin ennen yleisöä suuresti kiinnostavaa tapahtumaa, jotta muilla olisi riittävästi aikaa käyttää tätä oikeutta. – – Tällaisia lyhyitä otteita voivat käyttää Euroopan unionin laajuisiin lähetyksiin kaikki kanavat, myös erikoistuneet urheilukanavat, ja niiden kesto saisi olla enintään 90 sekuntia. Oikeutta saada käyttää lyhyitä otteita olisi sovellettava rajat ylittävältä pohjalta vain silloin, kun se on välttämätöntä. Tämän vuoksi lähetystoiminnan harjoittajan olisi ensin pyydettävä aineiston käyttöön saamista sellaiselta samaan jäsenvaltioon sijoittautuneelta lähetystoiminnan harjoittajalta, jolla on yksinoikeudet yleisöä suuresti kiinnostavaan tapahtumaan.

Yleisten uutisohjelmien käsite ei saisi käsittää lyhyiden otteiden keräämistä viihdekäyttöön tarkoitettuihin ohjelmiin. – –”

9 Saman direktiivin 15 artiklassa säädetään:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että unionin alueelle sijoittautuneet lähetystoiminnan harjoittajat voivat saada lyhyitä uutisraportteja varten käyttöönsä tasapuolisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin aineistoa yleisöä suuresti kiinnostavista tapahtumista, jotka niiden lainkäyttövaltaan kuuluva lähetystoiminnan harjoittaja lähettää yksinoikeudella.

2. Jos käyttöoikeutta pyytäneen lähetystoiminnan harjoittajan kanssa samaan jäsenvaltioon sijoittautunut toinen lähetystoiminnan harjoittaja on saanut yksinoikeudet yleisöä suuresti kiinnostavaan tapahtumaan, käyttöoikeutta on pyydettävä viimeksi mainitulta lähetystoiminnan harjoittajalta.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava aineiston käyttöön saaminen sallimalla, että lähetystoiminnan harjoittajat voivat valita vapaasti lyhyitä otteita lähetyksestä huolehtivan lähetystoiminnan harjoittajan signaalista edellyttäen, että ne ainakin nimeävät aineistonsa lähteen, jollei tämä käytännön syistä ole mahdotonta.

4. Vaihtoehtona 3 kohdalle jäsenvaltio voi ottaa käyttöön jonkin vastaavan järjestelmän, jolla aineiston käyttöön saaminen tasapuolisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin varmistetaan toisin keinoin.

5. Lyhyitä otteita voidaan käyttää yksinomaan yleisissä uutisohjelmissa ja niitä saa tilattavissa audiovisuaalisissa mediapalveluissa käyttää vain, jos sama mediapalvelun tarjoaja tarjoaa saman ohjelman myöhemmin nauhoitettuna.

6. Jäsenvaltioiden on, rajoittamatta 1–5 kohdan soveltamista, varmistettava oikeusjärjestelmiensä ja -käytäntöjensä mukaisesti, että tällaisten lyhyiden otteiden tarjoamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja ehdot, erityisesti mahdollisten korvausjärjestelyjen, lyhyiden otteiden enimmäispituuden ja niiden lähettämistä koskevien aikarajojen osalta, on määritelty. Jos korvaus suoritetaan, se ei saa ylittää käyttöön [antamisesta] suoraan aiheutuneita lisäkustannuksia."

Kansallinen oikeus

10 Televisiolähetystoiminnan yksinoikeuksia koskevan liittovaltion lain (Bundesgesetz über die Ausübung exklusiver Fernsehübertragungsrechte (Fernseh-Exklusivrechtegesetz); BGBl. I, 85/2001) 5 §:n 4 momentissa säädettiin 30.9.2010 saakka, että elleivät kyseessä olevat lähetystoiminnan harjoittajat pääse sopimukseen, Bundeskommunikationssenat päättää lähetystoiminnan harjoittajalle myönnettävästä oikeudesta lyhyisiin uutisraportteihin ja myönnettävän oikeuden ehdoista.

11 Mainitussa 5 §:n 4 momentissa, luettuna yhdessä saman pykälän 2 momentin kanssa, säädetään 1.10.2010 alkaen, että lähetystoiminnan harjoittaja, joka on hankkinut yksinoikeudet yleisöä yleisesti kiinnostavan tapahtuman lähetyksiin ja jonka on annettava kaikille pyynnön esittäville lähetystoiminnan harjoittajille oikeus lyhyisiin uutisraportteihin lähetyssignaalia käyttäen, voi vaatia korvausta ainoastaan signaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuvista lisäkustannuksista.

12 Bundeskommunikationssenat on perustettu Itävallan viestintäviranomaisen ja liittovaltion viestintätuomioistuimen perustamisesta annetulla liittovaltion lailla (Bundesgesetz über die Einrichtung einer Kommunikationsbehörde Austria und eines Bundeskommunikationssenates; BGBl. I, 32/2001; jäljempänä KOG) valvomaan Itävallan viestintäviranomaisen (Kommunikationsbehörde Austria, jäljempänä KommAustria) päätösten laillisuutta ja ORF:n toiminnan lainmukaisuutta Itävallan liittovaltion perustuslain (Bundes-Verfassungsgesetz) 20 §:n 2 momentissa tarkoitettuna tuomioistuimen kaltaisena kollegiaalisena viranomaisena.

13 KOG:n 36 §:n 1–3 momentissa, sellaisena kuin ne olivat voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumisaikaan, säädetään seuraavaa:

"1. Bundeskanzleramtin yhteyteen perustetaan Bundeskommunikationssenat valvomaan [KommAustrian] päätöksiä.

2. Bundeskommunikationssenat ratkaisee ylimpänä asteena asiat, joissa on haettu muutosta [KommAustrian] päätöksiin, lukuun ottamatta muutoksenhakua hallintorikosasioissa.

3. Bundeskommunikationssenatin päätöksiä ei voida kumota tai muuttaa hallintomenettelyssä. Bundeskommunikationssenatin päätöksistä voidaan valittaa Verwaltungsgerichtshofiin [hallintotuomioistuin]."

14 KOG:n 37 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Bundeskommunikationssenat koostuu viidestä jäsenestä, joista kolmen on oltava tuomareita. Bundeskommunikationssenatin jäsenet ovat tehtäviään suorittaessaan riippumattomia, eivätkä heitä sido mitkään ohjeet tai määräykset. Bundeskommunikationssenat valitsee tuomarijäsentensä keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

2. Bundeskommunikationssenatin jäsenet nimittää liittovaltion presidentti liittovaltion hallituksen esityksestä kuudeksi vuodeksi. Jokaiselle jäsenelle asetetaan varajäsen, joka toimii jäsenen sijasta tämän ollessa estynyt."

15 Liittovaltion perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos liittovaltion tai osavaltion lailla perustetaan ylimmän asteen päätöksentekoelimeksi kollegiaalinen viranomainen, jonka päätöksiä ei lain mukaan voida kumota tai muuttaa hallintomenettelyssä ja johon kuuluu vähintään yksi tuomari, myöskään tämän kollegiaalisen viranomaisen muita jäseniä eivät sido mitkään ohjeet heidän suorittaessaan tehtäviään.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

16 Sky sai KommAustrialta luvan lähettää satelliitin välityksellä digitaalista suojattua televisio-ohjelmaa nimeltä Sky Sport Austria. Kyseinen yhtiö hankki 21.8.2009 tehdyllä sopimuksella yksinoikeudet tiettyjen UEFA Europa Leaguen otteluiden lähettämiseen kausilla 2009/2010–2011/2012 Itävallassa. Oman ilmoituksensa mukaan Sky käyttää joka vuosi useita miljoonia euroja lisenssin hankkimiseen ja tuotantokustannuksiin.

17 Sky ja OFR tekivät 11.9.2009 sopimuksen, jolla ORF:lle annettiin oikeus lyhyisiin uutisraportteihin ja jossa määrättiin 700 euron maksusta minuutilta tällaisista raporteista. Osapuolet rajasivat sopimuksen voimassaoloajan kyseisen korvauksen osalta niin, että se päättyy televisiolähetystoiminnan yksinoikeuksia koskevan liittovaltion lain 5 §:n muutoksen tullessa voimaan eli 1.10.2010.

18 KommAustria totesi ORF:n marraskuussa 2010 esittämän vaatimuksen johdosta, että Sky oli lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijana velvollinen antamaan ORF:lle oikeuden lyhyisiin uutisraportteihin voimatta vaatia korvausta, joka ylittäisi satelliittisignaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuvat lisäkustannukset, joita ei käsiteltävässä asiassa ollut lainkaan. Se vahvisti samalla ehdot, joilla ORF saattoi käyttää kyseistä oikeutta. Molemmat osapuolet saattoivat kyseisen päätöksen Bundeskommunikationssenatin tutkittavaksi.

19 Ennakkoratkaisupyynnössään Bundeskommunikationssenat viittaa ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytysten osalta asiassa C-195/06, Österreichischer Rundfunk, 18.10.2007 annettuun tuomioon (Kok., s. I-8817) ja katsoo, että sitä olisi myös käsiteltävässä asiassa pidettävä SEUT 267 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimena, koska käsiteltävässä asiassa ja mainittuun tuomioon johtaneessa asiassa sovelletaan samoja toimivaltasäännöksiä.

20 Bundeskommunikationssenat katsoo asiakysymyksestä, että oikeus lyhyisiin uutisraportteihin on perusoikeuskirjan 17 artiklassa tarkoitettua omaisuudensuojan rajoittamista, koska lähetystoiminnan harjoittaja on sopimuksella hankkinut yksinoikeudet yleisöä suuresti kiinnostavan tapahtuman lähetyksiin (jäljempänä lähettämistä koskevan yksinoikeuden haltija).

21 Bundeskommunikationssenat viittaa muun muassa perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohtaan ja pohtii, onko suhteellisuusperiaatteen kanssa sopusoinnussa sellainen direktiivin säännös, jolla estetään jäsenvaltion viranomaisia säätämästä korvauksesta, jolla korvataan mainittu omaisuudensuojan rajoittaminen. Se katsoo, ettei direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdan nojalla, jonka mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä lyhyiden otteiden tarjoamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja ehdoista, voida korvata tällaista puuttumista. Bundeskommunikationssenat katsoo, että muun muassa suhteellisuusperiaatteen valossa olisi tarpeen ottaa käyttöön sääntely, joka mahdollistaisi yksittäistapauksen olosuhteiden ja erityisesti yksinoikeuden kohteen sekä yksinoikeuden haltijan sen hankkimisesta maksaman määrän ottamisen huomioon asianmukaisen korvauksen laskemiseksi.

22 Bundeskommunikationssenatin mielestä direktiivin 2010/13 15 artikla on erityisen kyseenalainen siinä tapauksessa, että lähettämistä koskevat yksinoikeudet on hankittu ennen kyseisen direktiivin voimaantuloa mutta lyhyiden uutisraporttien toteuttamista koskeva vaatimus on esitetty vasta kansallisen säännöksen, jolla kyseinen 15 artikla saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä, voimaantulon jälkeen.

23 Bundeskommunikationssenat mainitsee tässä yhteydessä Bundesverfassungsgerichtin (Saksan liittovaltion perustuslakituomioistuin) ja Verfassungsgerichtshofin (Itävallan perustuslakituomioistuin) ratkaisut, joissa on sen mukaan todettu, että vastikkeeton oikeus lyhyisiin uutisraportteihin oli suhteeton ja loukkasi näin ollen sekä Saksan perustuslain (Grundgesetz) 12 §:ssä tarkoitettua elinkeinovapautta että kansalaisten yleisistä oikeuksista annetun perustuslain tasoisen Itävallan lain (Staatsgrundgesetz über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger) 5 §:ssä ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi Pariisissa 20.3.1952 allekirjoitetun eurooppalaisen yleissopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklassa (jäljempänä lisäpöytäkirja) tarkoitettua omaisuudensuojaa.

24 Tässä tilanteessa Bundeskommunikationssenat on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 2010/13] 15 artiklan 6 kohta yhteensoveltuva [perusoikeuskirjan] 16 ja 17 artiklan sekä [lisäpöytäkirjan] 1 artiklan kanssa?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

25 Aluksi on tutkittava, toimiiko Bundeskommunikationssenat käsiteltävän asian tilanteessa SEUT 267 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimena ja voidaanko ennakkoratkaisupyyntö näin ollen ottaa tutkittavaksi.

26 Arvioitaessa sitä, onko ennakkoratkaisua pyytävä toimielin SEUT 267 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin, mikä on pelkästään unionin oikeuden perusteella ratkaistava kysymys, unionin tuomioistuin ottaa huomioon useita seikkoja, joita ovat muun muassa toimielimen lakisääteisyys, pysyvyys, tuomiovallan pakottavuus, menettelyn kontradiktorisuus, toimiminen oikeussääntöjen soveltajana ja riippumattomuus (asia C-196/09, Miles ym., tuomio 14.6.2011, Kok., s. I-5105, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

27 Oikeuskäytännössä on jo tunnustettu Bundeskommunikationssenat EY 234 artiklassa tarkoitetuksi tuomioistuimeksi edellä mainitussa asiassa Österreichischer Rundfunk annetussa tuomiossa. Sen 19–21 kohdassa todettiin tästä, että mainitussa asiassa sovellettavien Bundeskommunikationssenatin perustamista ja toimintaa koskevien säännösten perusteella kyseistä elintä oli pidettävä EY 234 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimena.

28 Nyt käsiteltävässä asiassa sovelletaan samansisältöisiä Bundeskommunikationssenatin perustamista ja toimintaa koskevia säännöksiä kuin edellä mainitussa asiassa Österreichischer Rundfunk. Niinpä Bundeskommunikationssenatia on myös käsiteltävässä asiassa pidettävä SEUT 267 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimena.

29 Edellä esitetystä seuraa, että Bundeskommunikationssenatin esittämä ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

Asiakysymys

30 Bundeskommunikationssenat pyytää kysymyksellään olennaisilta osin sitä, että unionin tuomioistuin tutkisi direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdan pätevyyden perusoikeuskirjan 16 artiklan ja 17 artiklan 1 kohdan sekä lisäpöytäkirjan 1 artiklan valossa. Se tiedustelee erityisesti sitä, loukkaako kyseinen 15 artiklan 6 kohta lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijan perusoikeuksia sen

vuoksi, että haltijan on sallittava se, että muut unioniin sijoittautuneet televisiolähetystoiminnan harjoittajat laativat lyhyitä uutisraportteja, voimatta vaatia korvausta, joka ylittäisi signaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuvat lisäkustannukset.

Perusoikeuskirjan 17 artikla

31 Perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa määrätään, että ”jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta sekä käyttää, luovuttaa ja testamentata sitä. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi yleisen edun sitä vaatiessa laissa säädetyissä tapauksissa ja laissa säädettyjen ehtojen mukaisesti ja siten, että hänelle suoritetaan kohtuullisessa ajassa oikeudenmukainen korvaus omaisuuden menetyksestä. Omaisuuden käyttöä voidaan säännellä lailla siinä määrin kuin se on yleisen edun mukaan välttämätöntä”.

32 Direktiivin 2010/13 15 artiklan 1 kohdassa säädetään, että unionin alueelle sijoittautuneet lähetystoiminnan harjoittajat voivat saada lyhyitä uutisraportteja varten käyttöönsä aineistoa yleisöä suuresti kiinnostavista tapahtumista, jotka jokin lähetystoiminnan harjoittaja lähettää yksinoikeudella. Saman artiklan 3 kohdan mukaan aineiston käyttöön saaminen varmistetaan lähtökohtaisesti antamalla käyttöön lähetyksestä huolehtivan lähetystoiminnan harjoittajan signaali ja sallimalla, että lähetystoiminnan harjoittajat voivat valita siitä vapaasti lyhyitä otteita. Mainitun 15 artiklan 6 kohdassa säädetään, että jos lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijalle maksettavasta korvauksesta on säädetty, se ei saa ylittää signaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuneita lisäkustannuksia.

33 Edellisessä kohdassa mainittujen kanssa samansisältöiset säännökset sisältyivät jo direktiivillä 2007/65 muutetun direktiivin 89/552 3 k artiklaan.

34 Tässä tilanteessa on pohdittava, ulottuvatko perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa tunnustetut oikeudet tosiasiallisesti sopimuksella hankittuihin lähettämistä koskeviin yksinoikeuksiin. Kyseisellä artiklalla annettu suoja ei ulotu pelkkiin kaupankäyntiin liittyviin etuihin tai mahdollisuuksiin, joiden epävarmuus kuuluu taloudellisen toiminnan perusolemukseen (yhdistetyt asiat C-120/06 P ja C-121/06 P, FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 9.9.2008, Kok., s. I-6513, 185 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), vaan se ulottuu varallisuusarvoisiin oikeuksiin, joista voidaan oikeusjärjestyksen perusteella johtaa saavutettu oikeusasema, joka mahdollistaa sen, että oikeuksien haltija käyttää niitä hyödykseen itsenäisesti.

35 On totta, että lähettämistä koskevat yksinoikeudet myönnetään sopimuksen perusteella vastiketta vastaan lähetystoiminnan harjoittajille ja ne mahdollistavat sen, että lähetystoiminnan harjoittajat lähettävät sovitut tapahtumat yksinoikeudella, mikä sulkee pois sen, että muut lähetystoiminnan harjoittajat voisivat televisioida kyseisiä tapahtumia. Niinpä kyseisiä oikeuksia ei voida pitää pelkkinä kaupankäyntiin liittyvinä etuina tai mahdollisuuksina, vaan ne ovat varallisuusarvoisia oikeuksia.

36 Kun otetaan huomioon pääasian olosuhteet, on kuitenkin pohdittava, synnyttävätkö kyseessä olevat yksinoikeudet edellä 34 kohdassa tarkoitetun saavutetun oikeusaseman.

37 Tästä on todettava, että unionin oikeudessa on edellytetty direktiivin 2007/65 voimaantulosta eli 19.12.2007 lähtien, että lähetystoiminnan harjoittajille taataan oikeus lyhyisiin uutisraportteihin yleisöä suuresti kiinnostavista tapahtumista, joiden lähettämiseen on hankittu yksinoikeus, tällaisten oikeuksien haltijoiden voimatta vaatia korvausta, joka ylittää signaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuvat lisäkustannukset.

38 Kun otetaan huomioon kyseinen unionin lainsäädäntö, joka jäsenvaltioiden on saatettava osaksi kansallista oikeusjärjestystään, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella sopimusehdolla ei voida antaa lähetystoiminnan harjoittajalle perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa suojattua saavutettua

oikeusasemaa, joka mahdollistaisi lähetystoiminnan harjoittajalle edellä 34 kohdassa tarkoitetun lähetysoikeuksien itsenäisen käytön siten, että se voisi direktiivin 2007/65 pakottavan sisällön vastaisesti vaatia korvausta, joka ylittää signaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuvat lisäkustannukset.

39 Skyn kaltainen talouden toimija, joka on direktiivin 2007/65 19.12.2007 tapahtuneen voimaantulon jälkeen eli käsiteltävässä asiassa 21.8.2009 sopimuksella hankkinut lähettämistä koskevat yksinoikeudet, ei nimittäin voi vaatia unionin oikeuden perusteella oikeutta vedota perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa suojattuun saavutettuun oikeusasemaan tilanteessa, jossa jäsenvaltioilla oli velvollisuus huolehtia kyseisen direktiivin täytäntöönpanosta, joka saattoi tapahtua milloin tahansa mutta joka oli joka tapauksessa toteutettava viimeistään 19.12.2009.

40 Tässä tilanteessa yleisöä suuresti kiinnostavan tapahtuman lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltija ei voi vedota perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa annettuun suojaan.

Perusoikeuskirjan 16 artikla

41 Perusoikeuskirjan 16 artiklan mukaan ”elinkeinovapaus tunnustetaan unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti”.

42 Mainitulla 16 artiklalla annettu suoja käsittää samaan artiklaan liittyvien selitysten – jotka on SEU 6 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 7 kohdan mukaan otettava huomioon perusoikeuskirjaa tulkittaessa – perusteella vapauden harjoittaa taloudellista tai kaupallista toimintaa, sopimusvapauden ja vapaan kilpailun (asia C-279/09, DEB, tuomio 22.12.2010, Kok., s. I-13849, 32 kohta).

43 Lisäksi sopimusvapaus käsittää muun muassa taloudellisen yhteistyökumppanin valinnan vapauden (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-90/90 ja C-91/90, Neu ym., tuomio 10.7.1991, Kok., s. I-3617, 13 kohta) sekä vapauden hinnoitella suorite (ks. vastaavasti asia C-437/04, komissio v. Belgia, tuomio 22.3.2007, Kok., s. I-2513, 51 kohta ja asia C-213/10, F-Tex, tuomio 19.4.2012, 45 kohta).

44 Direktiivin 2010/13 15 artiklasta seuraa, kuten julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 35 ja 37 kohdasta ilmenee, ettei lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltija voi valita vapaasti niitä lähetystoiminnan harjoittajia, joiden kanssa se tekee sopimuksen oikeudesta lyhyisiin uutisraportteihin. Kun otetaan huomioon kyseisen artiklan 6 kohta, jota ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen unionin tuomioistuimelle esittämä kysymys koskee, lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltija ei voi myöskään päättää vapaasti hinnasta, jolla se antaa signaalin käyttöön lyhyitä uutisraportteja varten. Kyseisellä säännöksellä estetään muun muassa se, että tällainen yksinoikeuksien haltija saisi lyhyitä uutisraportteja laativat lähetystoiminnan harjoittajat osallistumaan televisiolähettämistä koskevien yksinoikeuksien hankintakustannuksiin. Tässä tilanteessa kyseinen 15 artiklan 6 kohta merkitsee lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijoiden elinkeinovapauteen puuttumista.

45 Oikeuskäytännön mukaan elinkeinovapaus ei kuitenkaan ole ehdoton, vaan sitä on arvioitava sen tehtävän perusteella, joka sillä on yhteiskunnassa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-184/02 ja C-223/02, Espanja ja Suomi v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 9.9.2004, Kok., s. I-7789, 51 ja 52 kohta sekä asia C-544/10, Deutsches Weintor, tuomio 6.9.2012, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Kyseisen oikeuskäytännön perusteella ja perusoikeuskirjan 16 artiklan sanamuodon – joka eroaa sen II luvussa vahvistettujen muiden perusvapauksia koskevien artiklojen sanamuodoista ja muistuttaa läheisesti tiettyjen perusoikeuskirjan IV luvussa olevien määräysten sanamuotoa – nojalla elinkeinovapauteen voidaan puuttua moninaisilla julkisen vallan toimilla, joilla voidaan yleisen edun nimissä rajoittaa taloudellisen toiminnan harjoittamista.

47 Tämä ilmenee muun muassa tavasta, jolla perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan suhteellisuusperiaatetta on sovellettava.

48 Viimeksi mainitun määräyksen mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla ja niiden olennaista sisältöä noudattaen, ja rajoitusten on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oltava välttämättömiä ja vastattava tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleiseen etuun liittyviä tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

49 Tästä on todettava, ettei direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohta vaikuta elinkeinovapauden olennaiseen sisältöön. Kyseinen säännös ei estä lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijan harjoittamaa elinkeinotoimintaa sinänsä. Sillä ei myöskään suljeta pois sitä, että haltija voi käyttää oikeuksiaan lähettämällä kyseessä olevan tapahtuman televisiolähetyksenä vastikkeellisesti tai luovuttamalla kyseiset oikeudet sopimuksella vastikkeellisesti muulle lähetystoiminnan harjoittajalle tai talouden toimijalle.

50 Todetun perusvapauteen puuttumisen oikeasuhteisuudesta on muistutettava, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että suhteellisuusperiaatteen mukaan unionin toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saada ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista niillä lainmukaisesti tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi ja tähän soveltuvaa, eli silloin, kun on mahdollista valita usean tarkoituksenmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten rajoittava, eivätkä toimenpiteistä aiheutuvat haitat saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden (asia C-343/09, Afton Chemical, tuomio 8.7.2010, Kok., s. I-7027, 45 kohta sekä yhdistetyt asiat C-581/10 ja C-629/10, Nelson ym., tuomio 23.10.2012, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Tästä on huomautettava aluksi, että yleisöä suuresti kiinnostavien tapahtumien yksinoikeuteen perustuva kaupallinen hyödyntäminen on kasvussa ja se voi rajoittaa huomattavasti yleisön tiedonsaantia tällaisista tapahtumista. Tältä kannalta direktiivin 2010/13 15 artiklalla pyritään, kuten saman direktiivin johdanto-osan 48 ja 55 perustelukappaleesta ilmenee, turvaamaan perusoikeuskirjan 11 artiklan 1 kohdassa taattu tiedonsaantia koskeva perusvapaus ja edistämään saman 11 artiklan 2 kohdassa suojattua uutistuotannon ja ohjelmatoiminnan moniarvoisuutta unionissa.

52 Perusoikeuskirjan 11 artiklassa suojattujen vapauksien turvaaminen on kiistattomasti sellainen yleisen edun mukainen tavoite (ks. vastaavasti asia C-250/06, United Pan-Europe Communications Belgium ym., tuomio 13.12.2007, Kok., s. I-11135, 42 kohta), jonka merkitystä on erityisesti korostettava demokraattisessa ja moniarvoisessa yhteiskunnassa (ks. vastaavasti asia C-336/07, Kabel Deutschland Vertrieb und Service, tuomio 22.12.2008, Kok., s. I-10889, 33 kohta ja asia C-163/10, Patriciello, tuomio 6.9.2011, Kok., s. I-7565, 31 kohta). Merkitys ilmenee erityisen selvästi yleisöä suuresti kiinnostavien tapahtumien kohdalla. Niinpä on todettava, että direktiivin 2010/13 15 artiklalla todella pyritään yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen.

53 Direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdalla voidaan myös taata tavoitellun päämäärän saavuttaminen. Kyseisellä säännöksellä annetaan kaikille lähetystoiminnan harjoittajille tosiasiallinen mahdollisuus laatia lyhyitä uutisraportteja ja näin ollen tiedottaa yleisölle sellaisista sitä suuresti kiinnostavista tapahtumista, joita hyödynnetään kaupallisesti yksinoikeudella, takaamalla tällaisille lähetystoiminnan harjoittajille aineiston saanti mainituista tapahtumista. Aineiston saanti taataan niille riippumatta yhtäältä niiden kaupallisesta painoarvosta ja niiden taloudellisista voimavaroista sekä toisaalta lähettämistä koskevien yksinoikeuksien hankintahinnasta, tällaisten oikeuksien haltijoiden sopimusneuvotteluista ja kyseessä olevien tapahtumien laajuudesta.

54 Tällaisen sääntelyn tarpeellisuudesta on tämän jälkeen todettava, että vähemmän rajoittavana toimena olisi toki ollut mahdollista säätää lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijoille maksettavasta korvauksesta, joka ylittää signaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuvat kustannukset, muun muassa sen vuoksi, että uutisraportteja toteuttavat lähetystoiminnan harjoittajat olisi saatu osallistumaan yksinoikeuksien hankintakustannuksiin.

55 Tällaisella vähemmän rajoittavalla sääntelyllä ei kuitenkaan voida turvata direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdalla tavoitellun päämäärän saavuttamista yhtä tehokkaasti kuin kyseisen säännöksen soveltamisella. Lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijoille maksettavaa korvausta, joka ylittää signaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuvat kustannukset ja joka lasketaan muun muassa tällaisen oikeuden hankintahinnan ja/tai kyseessä olevan tapahtuman laajuuden kaltaisten täydentävien kriteerien perusteella, koskeva sääntely voisi korvauksen määrän määrittämisessä käytetystä menetelmästä ja signaalin käyttöön saamista toivovien lähetystoiminnan harjoittajien taloudellisista voimavaroista riippuen vähentää tiettyjen lähetystoiminnan harjoittajien halukkuutta pyytää oikeutta signaaliin lyhyitä uutisraportteja varten tai jopa estää niitä pyytämästä sitä ja näin ollen rajoittaa huomattavasti yleisön tiedonsaantia.

56 Sen sijaan direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdassa taataan lähetystoiminnan harjoittajille aineiston saanti tapahtumasta, ja se toteutetaan saman artiklan 1 kohdan mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisesti ja mainituista kriteereistä ja edellisessä kohdassa tarkoitetuista seikoista täysin riippumatta, joten kaikille lähetystoiminnan harjoittajille annetaan näin mahdollisuus tosiasiallisesti laatia lyhyitä uutisraportteja.

57 Tässä tilanteessa unionin lainsäätäjä saattoi perustellusti katsoa, ettei lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijoille maksettavaa korvausta, joka ylittää signaalin käyttöön antamisesta suoraan aiheutuvat kustannukset, koskevalla sääntelyllä voida saavuttaa tavoiteltua päämäärää yhtä tehokkaasti kuin direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdan kaltaisella säännöksellä, jolla mahdollinen korvaus rajoitetaan kyseisiin kustannuksiin, ja että kyseinen sääntely oli näin ollen tarpeellista.

58 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdan suhteettomuudesta olennaisilta osin sitä, saatetaanko kyseisen säännöksen mukaisella jäsenvaltioiden velvollisuudella määrittää lyhyitä uutisraportteja koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja ehdot yhtäältä tiedonsaantia koskevasta perusoikeudesta johtuvat vaatimukset ja toisaalta elinkeinovapauden vaatimukset asianmukaiseen tasapainoon. Sen mielestä ainoastaan korvausta, jossa otetaan huomioon muun muassa kyseessä olevien lähettämistä koskevien yksinoikeuksien kohde sekä oikeuksien haltijan niiden hankinnasta maksama määrä, koskevaa sääntöä voidaan pitää oikeasuhteisena.

59 Tästä on todettava, että unionin lainsäätäjä joutui saattamaan tasapainoon yhtäältä elinkeinovapauden sekä toisaalta unionin kansalaisten tiedonsaantia koskevan perusoikeuden, tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden.

60 Kun kyse on useammasta unionin oikeusjärjestyksessä suojatusta perusoikeudesta ja -vapaudesta, unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen mahdollisen suhteettomuuden arviointi on tehtävä pyrkimällä näiden eri perusoikeuksien ja -vapauksien suojaan liittyvien vaatimusten välttämättömään yhteensovittamiseen sekä oikeaan tasapainoon niiden välillä (ks. vastaavasti asia C-275/06, Promusicae, tuomio 29.1.2008, Kok., s. I-271, 65 ja 66 kohta sekä em. asia Deutsches Weintor, tuomion 47 kohta).

61 Unionin lainsäätäjä on asettamalla vaatimuksia signaalin otteiden käytölle huolehtinut siitä, että elinkeinovapauteen puuttumisen laajuus sekä lähetystoiminnan harjoittajien lyhyistä uutisraporteista mahdollisesti saama taloudellinen hyöty on täsmällisesti rajattu.

62 Tästä syystä direktiivin 2010/13 15 artiklan 5 kohdassa säädetään, että lyhyitä otteita yksinoikeudella lähetettävistä tapahtumista ei voida toteuttaa kaikenlaisia televisio-ohjelmia vaan vain yleisiä uutisohjelmia varten. Signaalin otteiden käyttäminen viihdeohjelmissa, joilla on yleisiä uutisohjelmia merkittävämpi taloudellinen vaikutus, on direktiivin 2010/13 johdanto-osan 55 perustelukappaleen mukaan suljettu pois.

63 Direktiivin 2010/13 johdanto-osan 55 perustelukappaleen ja 15 artiklan 6 kohdan mukaan on lisäksi niin, että jäsenvaltioiden on määritettävä signaalin otteiden käyttöön antamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja ehdot siten, että niissä otetaan asianmukaisesti huomioon lähettämistä

koskevat yksinoikeudet. Kyseisen artiklan 3, 5 ja 6 kohdasta sekä johdanto-osan 55 perustelukappaleesta ilmenee tästä, että tällaisten otteiden on muun muassa oltava lyhyitä ja ettei niiden enimmäispituus saa ylittää 90:tä sekuntia. Jäsenvaltioiden on samoin määritettävä kyseisten otteiden lähettämistä koskevat aikarajat. Lyhyitä uutisraportteja laativien lähetystoiminnan harjoittajien on vielä saman 3 kohdan mukaan ilmoitettava uutisraporteissa käytettyjen lyhyiden otteiden lähde, millä voi olla kyseessä olevien lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijan kannalta myönteinen mainontavaikutus.

64 Direktiivin 2010/13 15 artiklassa ei lisäksi suljeta pois sitä, että lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijat voisivat, kuten edellä 49 kohdassa on todettu, hyödyntää oikeuksiaan vastikkeellisesti. Se, että hankintakustannuksia ei voida kattaa korvauksen avulla ja että lähettämistä koskevien yksinoikeuksien taloudellinen arvo saattaa vähetä, voidaan lisäksi ottaa käytännössä huomioon kyseessä olevien oikeuksien hankkimiseen liittyvissä sopimusneuvotteluissa, ja nämä seikat voivat heijastua kyseisestä hankinnasta maksettuun hintaan.

65 Sen sijaan oikeuksista ja eduista, joita direktiivin 2010/13 15 artiklalla pyritään suojaamaan, on muistutettava, että yleisöä suuresti kiinnostavien tapahtumien kaupallinen hyödyntäminen yksinoikeudella on edellä 51 kohdassa todetulla tavalla kasvussa ja se voi rajoittaa huomattavasti yleisön tiedonsaantia tällaisista tapahtumista.

66 Kun otetaan huomioon yhtäältä perusoikeuskirjan 11 artiklassa taattujen tiedonsaantia koskevan perusoikeuden sekä tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden turvaamisen merkitys, ja toisaalta sen 16 artiklassa tarkoitetun elinkeinovapauden suojaamisen merkitys unionin lainsäätäjän oli perusteltua antaa direktiivin 2010/13 15 artiklassa säädetyn kaltaisia sääntöjä, jotka sisältävät elinkeinovapauden rajoituksia mutta joissa yleisön tiedonsaanti asetetaan kyseessä olevien oikeuksien ja etujen välttämättömässä punninnassa etusijalle sopimusvapauteen nähden.

67 Tässä tilanteessa unionin lainsäätäjä saattoi perustellusti asettaa lähettämistä koskevien yksinoikeuksien haltijoille direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdan sisältämiä elinkeinovapauden rajoituksia ja katsoa, etteivät kyseisestä säännöksestä seuraavat haitat ole suhteettomia sillä tavoiteltuihin päämääriin nähden ja että niillä voidaan saattaa käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat eri perusoikeudet ja -vapaudet oikeaan tasapainoon.

68 Kaikesta edellä mainitusta seuraa, ettei ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelussa ole tullut esille mitään sellaista seikkaa, joka vaikuttaisi direktiivin 2010/13 15 artiklan 6 kohdan pätevyyteen.

Oikeudenkäyntikulut

69 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelussa ei ole tullut esille mitään sellaista seikkaa, joka vaikuttaisi audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 10.3.2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/13/EU (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi) 15 artiklan 6 kohdan pätevyyteen.

Allekirjoitukset